

اذعان دارند. مطلب مهمی که در این بین از ما پرسیده می‌شود این است که چه جایگزینی برای این نظام ارزشیابی پیشنهاد می‌کنید؟ راهکار عملیاتی مدرسه‌ی ما، برای این موضوع، ارائه‌ی سبک جدیدی از ارزشیابی با عنوان «ارزیابی تربیتی» است.

هدف اصلی ارزیابی تربیتی رسیدن به آرامش خاطر است. آرامش خاطر یعنی طمأنینه‌ی روح و آرامش دل انسان. آرام‌بودن دل به این معنا نیست که انسان بی‌تحرك باشد، پیش‌نرود و پیشرفت نداشته باشد؛ بلکه یعنی جاذبه‌های گوناگون او را به این سو و آن سو نکشاند و اسباب زحمت او نشود. عشق‌ها، مهرها و هواوهوس‌ها هر کدام بر او حکومت نکنند، بلکه بر اثر سنگینی بار ایمان، آرام و مطمئن، اما با سرعت هرچه تمام‌تر به سوی مقصود انسانیت و مقصود خلقت حرکت کند.

این تعریف را با ذکر مثالی توضیح می‌دهم: «دو نفر را در نظر بگیرید. هر دو قرار است در جلسه‌ی امتحان حاضر شوند، یکی درس‌هایش را خوب خوانده، ده بار برگردان کرده، با دوستانش صحبت کرده و در نظرش تمام مسائل کتاب روشن و حاضر است، یکی دیگر این کتاب را نخوانده یا فقط مقداری از آن را خوانده است یا به حافظه‌ی خود چندان اعتمادی ندارد. هر دوی این افراد می‌خواهند در جلسه‌ی امتحان حاضر شوند. آیا این‌ها حالت روحی برابر دارند؟ نفر اول وقتی وارد این جلسه می‌شود، روحش تلاطم، اضطراب، دغدغه و تشویش ندارد. با خود می‌گوید از هر جا سؤال کنند، جواب را می‌دانم. اما آن دیگری دائما در تلاطم است، مثل زورقی که روی اقیانوس متلاطمی افتاده باشد، گاهی به این طرف و گاهی به آن طرف تغییر مسیر می‌دهد. روح آدم ناآماده چنین حالتی دارد» (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۲).

حال که هدف ارزشیابی در مدرسه‌ی ما روشن شد، به بیان روش این ارزیابی می‌پردازیم. برخی متولیان تعلیم و تربیت انسان را مانند قایقی می‌دانند که در تلاطم‌های اقیانوس بیکران زندگی در حرکت است و در این مورد تفاوتی بین مربی و مربی قائل نمی‌شوند. در این صورت لازم است هر کس خودش را با وضعیت آن قایق مقایسه کند که آیا در ایمن‌ترین و متعادل‌ترین وضعیت ممکن به سر می‌برد یا نه؟

در این مسیر به پانزده شاخص رسیدیم که جزو نشانه‌های آرامش خاطر است و در محیط تعلیم و تربیت به ظهور می‌رسد. البته شاخص‌های بیشتری وجود دارد، ولی به دلیل محدودیت‌های اجرا باید شاخص‌ها را به گونه‌ای طراحی می‌کردیم که ضمن اختصار بتواند کاملا بیانگر حالت تعادل یک شخص باشد.

ارزیابی تربیتی

الگوی نوین ارزشیابی دانش‌آموز

محمد آذینی
فعال تعلیم و تربیت

به نظر بسیاری از فعالان تعلیم و تربیت، مشکل اصلی نظام آموزشی ما این است که انسانی را با استعدادهای گوناگون و بی‌انتهای تحویل می‌گیرد و فردی محدود و تک‌بعدی را به‌عنوان خروجی خود به جامعه عرضه می‌کند. محصول این نظام که بر اساس ارزشیابی مبتنی بر آزمون سراسری است، محصول ناقصی است که اکثر دلسوزان حوزه‌ی تعلیم و تربیت بر نقص آن

نمایی از شاخص‌های تربیتی

ثبات قدم

اطاعت‌پذیری

آرامش خاطر

رهبری

تواضع

سخاوت

سلیقه

شوخ‌طبعی

روحیه
برادری

ادب

خردورزی

الکوهای
متعارف

نظم

حضور فعال

وفا

هر شاخص یک حالت افراط و یک حالت تفریط دارد که براساس تعریف آن شاخص تعادلی، حدود افراط و تفریطش هم مشخص می‌شود.

در بازه‌های زمانی سه‌ماهه در سال تحصیلی، هر مربی مشاهدات خود را در مورد هر دانش‌آموز، برای شاخص‌های پانزده‌گانه، در یک برگه‌ی مخصوص وارد می‌کند. اگر ارزیابی به‌طور کامل انجام شود، می‌توانیم میزان انحراف از شاخص‌های تعادلی یا همان عدم‌تعادل را بفهمیم. برای این کار ما بازه‌ای از اعداد یک تا هفت را در نظر گرفتیم و عددی را که در میانه قرار دارد به‌عنوان نمره‌ی تعادل تعیین کردیم؛ مثلاً در شاخص نظم، عدد چهار نمره‌ی تعادل است و کسی که این نمره را بگیرد؛ یعنی شاخص نظم در او متعادل است. هرچه نمره‌ی شاخص نظم به یک نزدیک‌تر باشد، فرد در شاخص موردنظر به‌سمت تفریط (شلختگی) گرایش دارد و هرچه نمره‌ی شاخص نظم به هفت نزدیک شود، فرد در شاخص نظم به‌سمت افراط (وسواس) گرایش دارد.

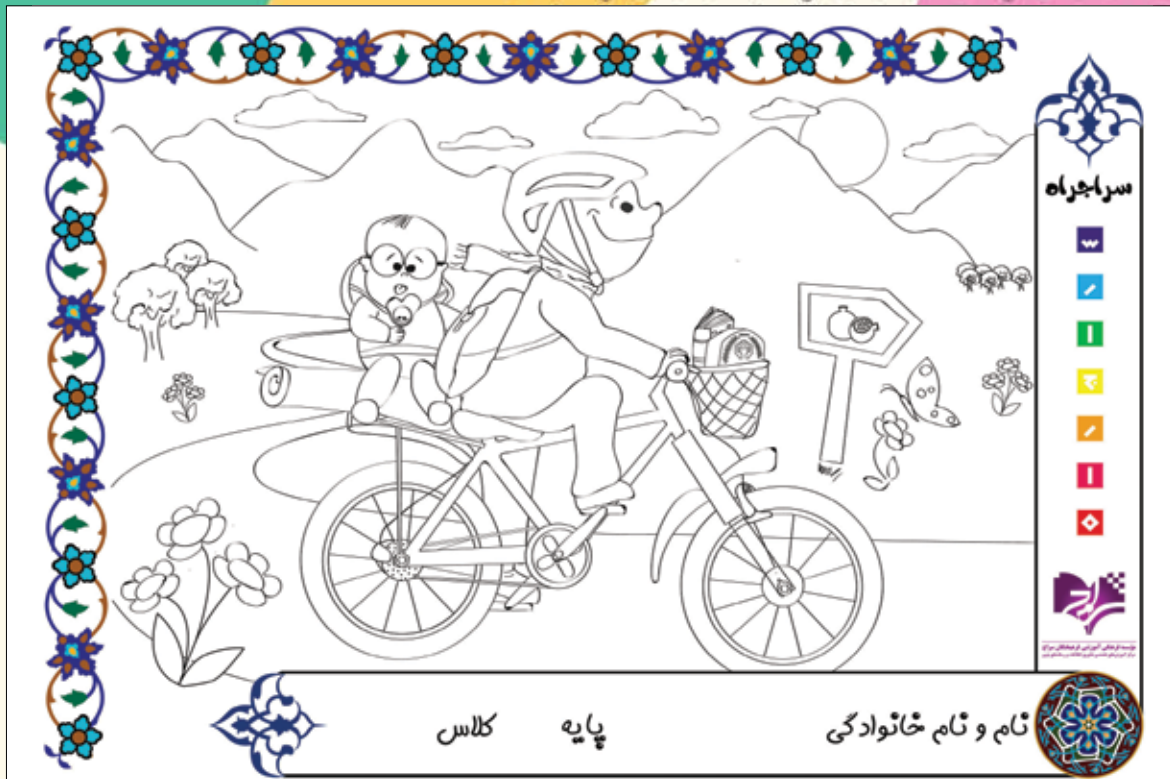
در نهایت به‌وسیله‌ی فرمول انحراف معیار، نمره‌ی انحراف فرد از حالت تعادل به‌عنوان نمره‌ی نهایی به دست خواهد آمد که نشان‌دهنده‌ی وضعیت تربیتی او خواهد بود. وقتی این ارزیابی‌ها برای بچه‌ها تکمیل و نمره‌ها مشخص می‌شوند، مهم‌ترین دغدغه‌ی مربی‌ها این است که نمره‌های به‌دست‌آمده

را چطور به والدین ارائه دهند؟ شاید این قسمت یکی از سخت‌ترین و پیچیده‌ترین قسمت‌های تعامل مربیان با والدین در تمام مدرسه‌هاست و شما که آموزگار خوب و دلسوزی هستید، این حرف را خوب درک می‌کنید.

تاکنون فکر کرده‌اید به‌عنوان یک مربی چطور می‌توانید مسائل تربیتی بچه‌ها را به لطیف‌ترین و غیرمستقیم‌ترین روش ممکن با پدر و مادرانشان در میان بگذارید؟ البته برای کسانی که هنوز پدر یا مادر نشده‌اند، شاید تلخی لحظه‌ای که از جانب دیگران ایرادها و مشکلات تربیتی فرزند بیان می‌شود، چندان درک نشود، ولی انصافاً پذیرش این اشکالات یک خودسازی جدی می‌طلبد. چه کنیم که اولیا راحت‌تر این مسائل را از ما بپذیرند؟ و در عین حال بچه‌ها هم خیلی متوجه نشوند؟

برای این منظور تلاش کردیم کارنامه‌ها را با استفاده از نمادسازی ارائه دهیم و خدا را شکر نتایج خوبی هم گرفتیم. روشی که با نگاهی به روش دکتر اردوان مجیدی در مدرسه‌ی حکمت بابلسر به دست آمد. بر این اساس پانزده شاخص، در نمادسازی، به پانزده نماد تبدیل می‌شوند و همه‌ی این پانزده نماد در یک نقاشی معنادار به کار می‌رود. نمادها رنگ‌آمیزی می‌شوند، به‌طوری که هر رنگ نشان‌دهنده‌ی نمره‌ی مختص آن شاخص باشد. در نتیجه والدین با دیدن کل نقاشی و نمادهای رنگی آن، در جریان وضعیت تربیتی فرزند خود قرار می‌گیرند.

منبع: آیت‌الله سیدعلی حسینی خامنه‌ای، (۱۳۹۲)، طرح کلی: آند پشه‌ای / اسلامی در قرآن، چاپ اول، قم: انتشارات صهبایا.

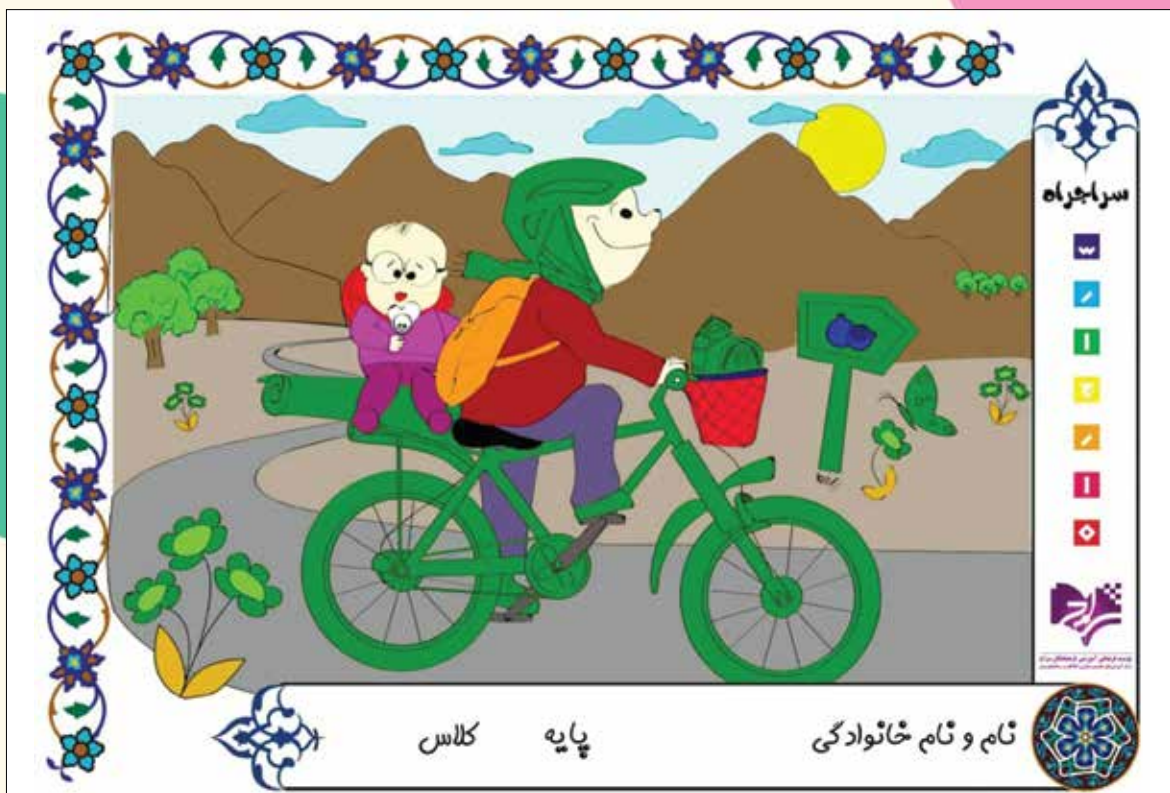
سراجراه

پایه کلاس

نام و نام خانوادگی

تصویر سونه‌ای از کارنامه‌های تربیتی ارائه شده است. در این تصویر کلاه ایمنی، کوله پشتی، سبد و... نداد یکی از شاخص‌های تربیتی است که متناسب با وضعیت دانش آموز رنگ آمیزی شده‌اند.

سراجراه

پایه کلاس

نام و نام خانوادگی

آب‌آزمونی

آذرماه

دوره بیست و ششم
شماره ۱۳۰۱۳

نمبره	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
رنگ	قرمز	نارنجی	زرد	سبز	آبی	صورتی	سرمه‌ای
	(شاخص افراط)			(شاخص تعادل)			(شاخص تقریب)